

כעד ראייה מיומן, בעל פרספקטיבה, רג
שות וראייה היסטורית שלמה.

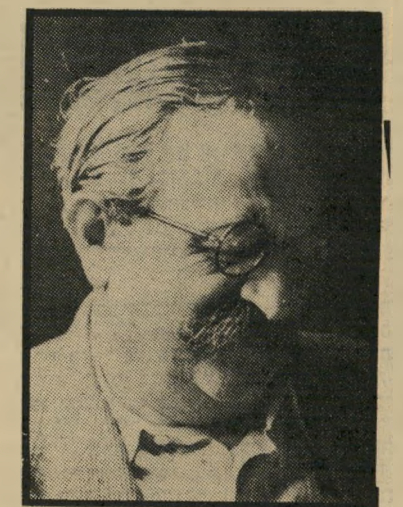
המאירי

המשיח הלבן

אביגדור המאירי (1890-1970),
משורר, מספר מעולה ולוחם ללא-הת-
לצורתה ולסיגנונה של הספרות העברית.
לא זכה לנחת רבה בחייו. מעמדו בספר
רות העברית לא שופר גם לאחר מותו,
וזאת למרות שעותקי ספריו הישנים עזרי
רים מיד ליד בין אהבי הספרות העברית.
ימנהיגותה של המאירי השיגוען
הגדול והמשכו בגיחונם של מטה, שהינם
מהתארים המזועזעים ביותר של המלי-
חמה העולמית הראשונה, הם חלק מה-
קליקה של הספרות העברית החדשה.
ספרו המשיח הלבן, שחובר בשנת 1945,
הוא מהמעולים שבספרים המתמודדים
בנושאי מלחמת העולם והשוואה, בסיגנון
שיש בכוחו להתמודד בזה של ג'וזף
לורד, נורמן מיינר ואחרים. ספרים
אלה של המאירי, אינם נמצאים על מדפי
חנויות הספרים בארץ.

קובץ דל ובו מיבחר משירתו של המ-
אירי הוא אביגדור המאירי — ילקוט
שירים, ובו מיבחר מתוך קבצי שיריו
של משורר שח"נ ביאליק אמר עליו:
"אביגדור המאירי הכניס טון חדש, לא
הכל אצלו אמת לאמיתה, לפרקים וזהו
אך, ספרותי, אך ספרותנו חייבת לו
תודה על הטון החדש שהכניס... יש בו
כוח, מעוף. בו מתחילה השירה החדשה.
הוא עוב את השבילים הכבושים הישנים
והלך בדרכים חדשות — ובו חשי-
בות..."

את השיר פריחה פותח המאירי במוטו
"אביגדור, חביבי, די לך במחשבות! /
החיל הוא ילד עופרת, / לא יותר.
הבינתה?!" והוא ממשיך בהדומה:
עורני ולד-של-עופרת, תמים, / ומחר:

אביגדור המאירי
החיל הוא ילד עופרת

כוכן הממתק את דינו / לכפי כי יקפא
בכיסמת עולמים..."

בקובץ בולטת פואמה רחבת היקף חלון
מות של בית-רבן שהעורר הביא קטעים
מתוכה. פואמה זו מביאה תמונות מתוך
נעוריו וילדותו של המאירי בחריזה קצו-
בה. הלקט והעריכה בקובץ זה פגומים
למדי, והעורך מנצל את שירת המאירי
לשם צרכים פואטיים שלו עצמו. תוך
שהוא מבצע חטא כל יקופר. אבל מעבר
לשגיאות של עורך הקובץ איתמור
יעזר-קסט, הרי שאיכויות שירת ה-
מאירי ויחודה בולטים בכמה מהשירים.
כמו השיר חשבון האפס הנפתח ב-
"אשר לא ענית על מכתבי / כפליחה
את פניו אשחר; / את התשובה, שאלי
כתבתי / וראי שלחתי לאחר / ושל
והתי. // אשר פנתתי בו ויעלב, / וראי

* אביגדור המאירי — ילקוט שירים;
עורך: איתמר יעוזקסט; הוצאת יחידו;
104 עמודים (כריכה רכה).

אהבתו ער-עצבת; / במקומה חיבתו
אחר ערוב, / השנא אותי שינאת מות /
על לא-כלום..."

בשירים האחרונים בקובץ של המאירי,
ישנה עצבות של סופר ומשורר זקן,
השרוי בבדידות ("עתה כולם אלו מני, /
נרפו כאר, / נרפו כאר, / עתה לי אין
עוד כח / מלבד האיר, מלבד האיר...")
ושיר-המות שלו, אותו הוא מביא תחת
הכותרת בבית-מקדשה של השלווה הגדו-
לה: "כבית-מקדשה של השלווה הגדו-
לה / היה למהו-עד והעלה לעולה / את
ליבך החם לשר-הכלימה — הינשא על
כנפי עש, כסל וכימה, / במקום שאין
כל אושר ואין כל עצבת, / ואין מתי".
את הקובץ מסיימות שלוש שורות ש-
יה, שהן אביגדור המאירי בהתגלותו:
"יה, וי, וי, / החיים קצרים כל-כך /
וארוכים יותר מדי."

ברש

אקמק

אחד הסיפורים אשר ריגשו ביותר את
כותב שורות אלה בנערותו, היה סיפורו

אשר ברש

אירונה יהודית מול "עליונות הגזע"

של המספר אשר ברש, אקמק, המתאר
את ימיו האחרונים של השליטון התולכי
בתל-אביב. בכל העליבות האנושית של
תמונת נסיגת הצבא העות'מאני. גיבורו
האמיתי של סיפור זה הינו חייל תורכי
רעב, המחפש אחר אקמק (לחם — בתור-
ית). בשאלות חייו ובמותו, מצליח ברש
לתאר את המלחמה בשיא אימיה, שיא
אשר אינו מתרחש אפילו בשדה-הקרב.

אשר ברש (1889-1952), הוא מחשובי
הסופרים העבריים בארץ. שהביא בסיפור
ריו הרבה מאווירת היישוב החדש בארץ-
ישראל וביחוד בתל-אביב.

אשר ברש — ילקוט סיפורים, מביא
קומץ סיפורים המשקף את יצירת ברש.
הרקע לסיפור הראשון, מייטה הוא בנופי
הגולה, ומעלתו היא בתיאורי הטבע המ-
קפים שבו. חוויות ילדות ונערות אחרות.
מצויות בסיפור השעורה, והוא בוחן באמי-
צעות הגיבור את הניגוד בין דת והפרט.
בסיטואציה דרמטית של מציאת שעורה
לאחר ביעור חמץ.

הסיפור מחיי ברוד וילדר מביא ביר-
גרפיה תמציתית מחיי הגיבור. ברוד
וילדר, יהודי-משכיל, אביסופוס לרבים
בראשית המאה, בגולה: "מאז בא גיבור
כסוד ספרות ההשכלה, בייחוד זו שמת-
קופת, המאפסימ, כמו, ניר דודי, דברי
שלים ואמת, ויין לבנון וגם איזה מספי-
רי התנ"ך עם הכיבוי, היה כספי-
חול אלה איזה חידוש מושך ומגרה עד
כדי נעימות..." גיבורו של ברש הוא בעל

* אשר ברש — ילקוט סיפורים;
לקט, הקדים מבוא והוסיף הסברים וביב-
ליוגרפיה: יוסף אבן; הוצאת יחידו;
190 עמודים (כריכה רכה).

אישיות מורכבת, שהמחבר מצליח להיכנס
לנבכי, ולעיתים אף לבקר אותה, כמו
במצב שבו בתו הפעוטה וועקת לה והוא
מהרהר כולו בחוק כוח-המשיכה. זה
סיפור של דמות החצויה בין חיוב
ושלילה.

במארכובג הוא סיפור יוצא-דופן ביציר-
רתו של ברש. סיפור זה עוסק בחיטולם
של היהודים בגרמניה הנאצית. ברש מע-
מיד את האירונה היהודית העליונה מול
תורת עליונות הגזע הגרמנית. זהו סיפור
של עיר גרמנית, ששני יהודים מוצאים
בה מסתור זמני, וברש מתאר את התהליך
המביא ללכידתם בידי אנשי הגסטאפו.
יש בסיפור זה משום נגינה מילולית,
שהיא שירת כאב צינית על חורבן יהדות
אירופה, שאותה ממצה ברש בשורה הר-
אחרונה, הנאמרת בפי לא יהודים: "הנה,
הנם, בשעה כזו לא יתלוצץ היהודי."

מהבחינה הישראלית וההומאנית, הסי-
פור אקמק הוא המרשים והמרגש שבי-
סיפורי קובץ זה. הסיפור מביא תמונת
מצב של תקופה, מהולה בראייה בעלת
רגישות אנושית, כמו תיאורו של החייל
התורכי ברחוב התל-אביבי אחרי ש-
"הפרש ההודי תקע בו את רומחו, עד
כי יצא הרומח מנכו, הינפו מעט והשי-
ליכו לארץ..." והקטע המרגש שבסיפור:
"החייל האנאטולי שביקר אתמול בחצרו
היה מוטל לפניו. בדרך הרבה. בכל זאת
נחץ והתכונן בו מקרוב, והנה פרוסת
לחם בולטת קצת מתוך כיס בגדו. המרי-
אח הזה נגע ללבו של שדמי עד לדמעות.
הוא לא יכול לעמוד עוד על מקומו,
מיהר לכסות את פני המת, ורץ לביתו.
שם תפס את כתו, שהתכוננה בחצר כי
מטען הפרשים היהודים, להצא אל לבו,
רץ אתה לתוך החדר, ובהושיכו אותה
על השולחן, אחו בכתפיה הרכות וקרא
בענינים גדולות: — את יודעת? אקמק!
מת! — כל הצער והרוך האנושי היו
כשם המשונה הזה."

ראובני

אחרית אונו

אהרון ראובני (1886-1971), אחיו
של נשיא-ישראל השני, יצחק בן-צבי,
נחשב לאחד מחשובי המספרים שיצרו
בארץ. את פירסומי הראשונים פירסם
באחדות, שם היה חבר-מערכת ביחד עם
דוד בן-גוריון ויוסף חיים ברנר.
ראובני עשה את ראשית פירסומו בטרי-
לוגיה עד ירושלים (בראשית המבוכה,
האניות האחרונות ושמות). סיפוריו בבית
המרפא, קיסט ובחטט הרחוק, ראויור
בראשית שנות ה-20 ברוסיה, בהוצאה
ממלכתית. הספר הרוסי מקליב גור-
קי כתב לראובני: "קראתי את סיפורך
ברוסית בשם, מסיכוי, ודרך כתיבתך
החיונית מוצאת חן בעיני, אם כי אתה
מאריך קצת."

באהרון ראובני — ילקוט סיפורים,
מופיעים שישע סיפורים קצרים, שהם
ממייב יצירתו בסיפורת קצרה: כוחות,
בבית המרפא, בעבועים, בעת יחס, אח-
רית אונו, דור דור, הסיפור הראשון,
כוחות, שנכתב ב-1913 (ותורגם מאידית
לעברית בידי י"ח ברנר) מביא תמונת
הווי כפי שאלה נראו למישקפה, בנו
של מוזג יהודי בכפר אוקראיני, שבו
מישפחות יהודיות ספורות.

הסיפור נפתח בתיאור הכילוי המשותף
של שלושה ילדים, שני ילדים יהודים
וילדה גויה, המשתעשעים בחיק הטבע
ומתמכרים לייצרי-בראשית. הסיפור מס-
תיים בתיאור מחלוקת בין הילדים, המת-
פתח לתגירת מישפחות, ולהתפרצות
שינאת יהודים. ראובני מציג מערכת
יחסים אלימה בין גויים ויהודים.

בית הרופא (נכתב ב-1913) מתאר
חוויותיו של עובד זמני בבית חולי-לוח
בארצות-הברית, והוא מתאר עולם קטן
ומחריד, נוסח קן הכיבוי, לב לבו של
העולם החופשי. ד"ק, מאחי בית-החולים,
מתאר למספר על חסכוניותו מהעבודה,
מבלי שיסביר את פשרי התנהגותו הברור

* אהרון ראובני — ילקוט סיפורים;
לקטת והקדימה מבוא חמוטל ברוינס;
הוצאת יחידו; 214 עמודים (כריכה רכה).

טלית והמטורפת כלפי החולים. לעומת דיק,
מתואר אח מטפל אחר כ"ענק צהוב-
שיער ופזביל, פניו שזחקים וגלויים,
דיבורו בקול רם..." שאף הוא מזה את
חוליו, "אכל במהלומותיו אין כוונות
מיוחדות."

ראובני מתאר את בית-החולים כמקום
שיעורו העיקרי הוא לשבור ולחלס את
הרצון העצמי של החולים, ולהפכם למר-
כונות-אדם צייתניות. כשהמספר מסופר

אהרון ראובני

הדגם למחזותיו של חנוך לוין

מעבודתו, הוא מאושר לגלות עולם זה
לו, שבו מתהלכים בני-אדם חופשיים בי-
רחובות.

בעבועים הוא סיפור ליל-קיי ירושל-
מי, שבמהלכו מחזר שמעון רינגל
אחר שלוש נשים: ציפורה התופרת,
חנוקה המאווים, וינה הגננת, בריאת
היצירים והגברת הולנדר, תיירת משיכי-
לה. השוני בין הנשים אינו מפריע לריני-
גל, שרגשותיו מוגבלים, ושחי בעולם
פסבדו-אינטלקטואלי.

בעת יחס מתאר ראובני עונה אחת
של אהבה ואימהות בחייה של כלבת-
רחוב, תוך השוואה ישירה להתנהגות
נשית: "לב אשה מי ישרנו? כפי
שמסכם זאת כלב זקן, אחד השיאים
בסיפור זה, הוא מאבק לחיים ולמוות של
שלושה כלבים על חסדי אותה כלבה,
המעניקה לבסוף את חסדיה לכלב הרביעי,
שיאנו מסוגל כלל להילחם למענה. יחס
הכלבה לגוריה אינו עומד עם תדמית אה-
בת-האם. היא מטפלת בהם מתוך ציות
לתאוות-ההנקה ולאינסטינקטים שלה. ב-
אמצעות הכלבים מביא ראובני תמונה
צינית למדי של הדם, היצר והתאוה
שבבעלי-החיים, שהתרבות עטפה אותם
בהילה של רומנטיקה.

אחרית אונו, שהוא הטוב שבסיפורי
ראובני, מתאר את התלקחות היצרים. של-
לנרא הזקן, המעוררת את חמתו של
לורד-זקל, בתו, הנשואה לפרדסן עשיר
באחת המושבות. הבת, שהמתינה לבוא
אביה ארצה, בונה עברור בית משיש,
עם ארון ספרים, תוך כדי המתנה היא
מתנה אהבים עם אחד מפועלי-הבניין.
כאשר מגיע האב, הוא מעדיף על פני
בית-הכנסת תופרת צעירה, אשתו של
פועל שכבימרער. היולדת לו תינוק חולני.
דור דור הוא האחרון בסיפורי קובץ
זה, וברקע שלו תל-אביב הקטנה, שבה
נערך עימות בין שני דורות, דור העור-
לים-האבות ודור הצעירים. ראובני עונה
באכזריות לשאלה, אם דור הצעירים שגדל
בארץ, בריא ויפה יותר מאבותיו.

גיבור הסיפור, יחזקאל שררה, הקים
בתל-אביב חנות לבגדים, ונהג בה כמיני-
הג העיריה היהודית בגולה. שלוש דמו-
יות שעימן הוא מנסה ליצור קשר הן
בנו הבכור בן-ציון, בנו הצעיר זאב,
ובן-עירו ברדש. עורכת הקובץ מבהיר
רה בדברי הקדמה לסיפור: "גיתן היה
לראות בו את ההגם לכל מחזותיו של
הנזיר לוין. קשה למצוא בספרות בת
תקופתו של ראובני תיאור גרוטסקי ומש-
פיל יותר של המין האנושי מאשר תמונת
שפת-היום של תל-אביב, זו המעוררת
אצל ברדש את המחשבה: וואלי יש
מטעם בעיקרו?..."